MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM
pro školní rok 2022/2023

Základní škola, Most, Obránců míru 2944, příspěvková organizace

DO ŠKOLY S RADOSTÍ

Základní škola s třídami s rozšířenou výukou hudební a výtvarné výchovy

Školní vzdělávací program „Do školy s radostí“

Náš ŠVP je založen na Platónově myšlence: "*Výchova by se měla uskutečňovat skrze umění*". Navazuje na dlouholetý školní projekt výuky rozšířené hudební a výtvarné výchovy, kde vedle tříd s tímto zaměřením máme i třídy standardní. Náš ŠVP chce čelit dnešní tendenci přílišného zdůrazňování pragmatizmu a logiky, a tak chce chránit žáka od jednostranného zatěžování levé mozkové hemisféry. Naopak, je soustředěn na hemisféru pravou, kde sídlí kreativita, cit, fantazie, představivost, tedy vlastnosti, bez nichž se člověk těžko obejde v různých rolích svého každodenního života. Je též založen na efektivním činnostním vyučování, které je podpořeno solidním materiálním zázemím.

Charakteristika školy

Naše škola leží v panelákové sídlištní výstavbě nedaleko centra města Mostu. Je školou pavilónového typu. Tvoří ji šest samostatných budov a budova tělocvičny. Jednotlivé pavilóny jsou spojeny komunikací, krytou polykarbonátovým zastřešením. Výhodou školy je její rozsáhlý areál, který tvoří rekreační plochy se vzrostlou zelení a zrekonstruované hřiště s atletickou dráhou a řadou dalších sportovišť.

Nabídková vizitka školy

Snažíme se vychovávat naše žáky na základě zvolených vzdělávacích programů s akcentováním estetické a ekologické výchovy. Estetickými aktivitami tak už od první třídy navazujeme na spontánní projevy dětí předškolního věku, rozvíjíme u nich cit, fantazii, představivost, sociální chování

Usilujeme o to, aby výchovně vzdělávací proces na naší škole probíhal v příznivém klimatu, na bázi důvěry a dobrých mezilidských vztahů. Tak vytváříme podmínky pro výchovu vzdělaného, kreativního, sebevědomého, přitom citově a esteticky vnímavého absolventa školy.

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM
pro školní rok 2022/2023

Zpracováno dle metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28)

Preventivní tým:

Název a adresa školy, pro kterou platí tento MPP	Základní škola, Most, Obránců míru 2944, příspěvková organizace
Jméno a příjmení ředitele	Ing. Blažej Grznár
Telefon na ředitele	
E-mail na ředitele	grznar@11zsmost.cz
Zástupce vyššího stupně **Zástupce nižšího stupně**	Mgr. Sarah Hrazdirová , Hrazdirova@11zsmost.cz Mgr. Daniela Emmerová, Emmerova@11zsmost.cz

Jméno školního metodika prevence	Mgr. Irena Fleissnerová
Telefon	777810666
E-mail	Fleissnerova@11zsmost.cz
Specializační studium	Speciální pedagogika, etopedie, psychopedie

Jméno výchovného poradce	Mgr. Zuzana Klatovská, Mgr. Petra Kastlová		
Telefon	775377909, 731678864		
E-mail	Klatovska@11zsmost.cz, Kastlova@11zsmost.cz		
Specializační studium	Ano	Ano	

	Počet tříd	Počet žáků/studentů	Počet ped. pracovníků
ZŠ - I stupeň	11	293	
ZŠ - II.stupeň	11	258	
Přípravná třída	2	20	
Celkem pedagogů na škole*	39		

Nejúčinnější a nejlevnější prevencí je zdravá výchova dětí v rodině a ve škole

Školní preventivní program

- je dlouhodobým preventivním programem pro školu
- definuje dlouhodobé a krátkodobé cíle
- oddaluje, brání nebo snižuje výskyt rizikového chování
- zvyšuje schopnost žáků a studentů činit informovaná a zodpovědná rozhodnutí
- pojmenovává problémy z oblasti prevence rizikového chování
- podporuje zdravý životní styl, tj. harmonickou rovnováhu tělesných a duševních funkcí s pocitem spokojenosti, chuti do života, tělesného i duševního blaha (výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, výživa a pohybové aktivity),

Za dodržování PP zodpovídá vedení a zaměstnanci školy

Hlavní aktivity školy k realizaci primární a sekundární prevence

- odpovědnost za systematické vzdělávání pedagogických pracovníků nácviky praktických psychologických a sociálních dovedností, vytváření dobrého vztahu mezi žáky, řešení problémových situací

- zodpovídá vedení školy a zaměstnanci školy

- systematické zavádění etické a právní výchovy, výchovy ke zdravému životnímu stylu, Výchova ke zdraví, Etická výchova je součástí hodin

- zodpovídají vyučující předmětů

- uplatňování různých forem a metod působení na jednotlivce i skupiny

- zodpovídají všichni zaměstnanci školy -

- vytváření podmínek pro smysluplné trávení volného času zavádění mimoškolních aktivit (výtvarné, sportovní apod.) kroužky

- zodpovídají vedoucí zájmových útvarů

- spolupráce s rodiči a osvětová činnost pro ně

- zodpovídají zejména třídní učitelé

- průběžné sledování klimatu školy, podmínek jednotlivých třídních kolektivů, mapování výskytu rizikového chování, vyhledávání a včasné zákroky

- zodpovídá metodička prevence ve spolupráci s třídními učiteli

- poskytování poradenských služeb a zajištění poradenských služeb v pedagogicko-psychologických poradnách a speciálních pedagogických centrech

- zodpovídá vedení školy, metodička prevence, výchovný poradce a třídní učitelé

- dohled nad žáky je zajištěn po celou dobu jejich pobytu ve školní budově, přehled dohledů je vyvěšen na všech úsecích, kde dohled probíhá

- zodpovídají všichni zaměstnanci školy

- školní budova je volně přístupná zvenčí pouze v době, kdy je dohlížejícími zaměstnanci školy zajištěna kontrola přicházejících osob. Každý z pracovníků školy, který otevírá budovu cizím příchozím, je povinen zjistit důvod jejich návštěvy a zajistit, aby se nepohybovali nekontrolovaně po budově. Během provozu školy jsou všechny vchody do budovy trvale uzavřeny s tím, že

únikové východy jsou zevnitř volně otevíratelné

- zodpovídají všichni zaměstnanci školy

• odchod žáka z vyučování před jeho ukončením je možný pouze na základě písemné omluvy rodičů, kterou žák předloží vyučujícímu hodiny (při uvolnění na jednu hodinu), nebo třídnímu učiteli – při uvolnění na více hodin.

- Zodpovídají vyučující, třídní učitel

• před ukončením vyučování žáci z bezpečnostních důvodů neopouštějí školní budovu bez vědomí vyučujících. V době mimo vyučování žáci zůstávají ve škole jen se svolením vyučujících a pod jejich dohledem.

- Zodpovídá vyučující

• je v provozu školní schránka důvěry (umístěna na správním pavilonu). Na webových stránkách školy je umístěn odkaz na NNTB. -

- **Vztah učitel – žák**

- Budujeme vzájemnou důvěru mezi učitelem a žákem. Žák ví, že se může na učitele obrátit a bude respektován jeho názor, jeho potřeby. Zároveň je nutné, aby žák respektoval osobnost učitele a uvědomoval si své povinnosti, sám pomáhal s řešením. Slušnost na obou stranách je první předpoklad úspěchu. Učitel se zajímá o žáka, podněcuje dialog. Učitel získává důvěru žáka i prostřednictvím budování vztahu s rodinou, sociálním prostředím žáka. Při řešení problémů je učitel otevřen komunikaci s žákem, s rodičem, širší rodinou, ostatními pedagogy, výchovnou poradkyní atd.. Na základě dosažení dohody o společných cílech a postupech dochází k celkové a jednotné podpoře žáka.

- **Pedagogická diagnostika**

- Učitel věnuje pozornost žákům, registruje signály o možném problému žáka a hledá příčiny a vhodné formy nápravy. Pokud je třeba, spolupracuje s rodiči a výchovným poradcem, který se zapojí do diagnostického a terapeutického procesu. Případně je využíváno dalších odborných institucí (PPP, středisko výchovné péče, sociální odbor,…)

- **Individualizované hodnocení, slovní hodnocení, sebehodnocení, zpětná vazba**

- Žáci dostávají komplexní zpětnou vazbu od učitele. Jsou informováni o svém pokroku i nedostatcích. Je oceňováno úsilí žáka a míra jeho pokroku bez srovnávání s výkonem ostatních. Je podporován jeho individuální talent a zájem. Diferenciace výuky může probíhat prostřednictvím práce ve skupinách podle zaměření žáka. Pomáháme žákovi vybudovat si důvěru v sebe, ve vlastní síly, pozitivní vztah k okolnímu světu.

Cíle PP

Cílem „Preventivního programu“ je vytvářet kvalitní mezilidské vztahy ve škole, pracovat nadále v přátelském klimatu školy a prevencí předcházet sociálně negativním jevům. Cílená a programově zaměřená práce s třídním kolektivem pomůže vytvářet kamarádské a nezávadné

prostředí ve třídě. Cílem primární prevence na naší škole je zvýšení odolnosti žáků vůči rizikovému chování. Prvním krokem je informovanost žáků, tj. znalost teorie, a dále vytvoření praktických návyků a dovedností spolu s dlouhodobým a všestranným působením na osobnost a postoje žáků s přihlédnutím k jejich věku a osobním zvláštnostem.

Zaměříme se i nadále na práci s třídními kolektivy, zlepšení vztahů ve třídách, "práci se slovy" jako jsou přátelství, vzájemná úcta, dobrosrdečnost, ochota pomoci, vážit si jeden druhého... Dále chceme vést žáky ke zdravému životnímu stylu a za velmi důležité považujeme také zlepšení spolupráce s rodiči. Plán vychází ze závěrů výroční zprávy z loňského školního MPP. Zacílíme aktivity na problematiku návykových látek a na problém kyberšikany.

Dlouhodobé cíle

- zvyšovat sociální kompetence – rozvíjet sociální dovednosti, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnost za chování a uvědomit si důsledky jednání, pochopit pojem sebeúcta**,** vést žáky k sebeúctě a hledat způsoby, jakými lze sebeúctu podpořit.
- dbát nad povinností žáků řídit se pravidly společenského chování a jednání. Ve škole žák nemůže užívat pokrývku hlavy
- posilovat komunikační dovednosti – zvyšovat schopnost řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku
- vytvářet pozitivní sociální klima – pocit důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazování do skupiny a práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty
- formovat postoje ke společensky akceptovaným hodnotám – pěstování mravních a morálních hodnot apod.
- formovat takovou osobnost žáka, která je s ohledem na svůj věk schopná orientovat se v dané problematice, zkoumat ji, vyhodnocovat, ptát se, dělat závěry a rozhodnutí
- vést žáky k odpovědnosti za své zdraví
- vytvářet kvalitní mezilidské vztahy
- ukázat žákům zdravý způsob života a nabídnout možnosti, jak trávit volný čas
- vést žáky k jasnému odmítnutí všech projevů agresivity a destruktivního chování

Krátkodobé cíle

Šikana odehrávající se v prostředí internetu přesahuje hranice školy, nicméně v některých situacích do dění ve škole přímo zasahuje, neboť to, co se v kyberprostoru odehrává, **může mít velký dopad na žáky, jejich chování ve škole i studijní výsledky**.

- ***pro školní rok 2022/2023 téma: návykové látky (především prevence užívání elektronických cigaret, nikotinových sáčků) + kyberšikana (prevence*** **sdílení informací, fotografií či videí bez souhlasu dané osoby, psaní nepravdivých informací, urážek, ponižování, zveřejňování soukromých zpráv, obrázků, SMS, či e- mailů)**
- ***třídní učitelé vytvoří MPP v souladu s tematickými plány***

- ***školní metodik prevence poskytne nabídku preventivních aktivit od organizací, které se danou problematikou zabývají***
- ***pro žáky 6. ročníků se uskuteční adaptační kurz – pomoc při přechodu na druhý stupeň***
- ***třídní učitelé v rámci třídnických hodin sestaví s třídními kolektivy „pravidla třídy"***
- ***napříč všemi třídami – proběhne „hodina s cílenou prevencí"***
- ***celoškolní projektový den – „Den prevence" -*** Žáci a učitelé se při akci proškolí, jak postupovat při výskytu nebezpečného agresora ve škole.
- nácvik praktických dovedností, vytváření pozitivních návyků – nácvik sociálních a komunikačních dovedností pro zvládání a prevenci konfliktů - nápodoba i záměrný nácvik, využití skutečných konfliktních situací, využití scének a dramatizací
- zlepšení informovanosti žáků, rodičů i pedagogů v oblasti prevence rizikového chování
- zlepšení vzájemné pomoci, úcty, tolerance
- vytvářet kvalitní mezilidské vztahy
- předcházet sociálně negativním jevům
- vytvářet dohody a pravidla – vytvářet společně se všemi, kterých se to týká
- cílená pozitivní pozornost – všímat si žáků v situacích, kdy se chovají správně
- dávat prostor pro organizované a plánované činnosti i pro neorganizované a neplánované činnosti pro volný čas
- navázat kvalitnější komunikaci s rodiči – zlepšení spolupráce škola-rodina, učitel-žák-rodič
- začlenění ukrajinských dětí do třídních kolektivů

Vymezení cílové populace

- strategie je zaměřena na všechny žáky 1. – 9. ročníku základní školy se zvýšeným rizikem problémů s chováním (např. Děti z rodin, kde je páchána trestná činnost, se závislostí na alkoholu apod.)
- na jednotlivce, kteří svým chováním vykazují určité rysy rizikového chování (např. mladí experimentátoři s drogami, záškoláctví, závislost na internetu apod.)
- rodina s rizikovými faktory – děti pocházející z rodin, kde se vyskytují rizikové faktory jako např. užívání alkoholu a jiných omamných a psychotropních látek, domácí násilí, trestná činnost, jsou ve svém vývoji více ohroženy vznikem rizikového chování. Existuje též řada různých typů programů pro rodiče, jejichž cílem je změna rizikového prostředí a vztahů, v nichž vyrůstají jejich děti.
- laická i odborná veřejnost má nepochybně vliv na vývoj jedince a je proto nezbytné aktivní zapojení veřejnosti do prevence rizikových projevů chování, a to prostřednictvím dostatečného informování a aktivitami specificky zaměřenými na tuto cílovou skupinu.

Pedagogičtí pracovníci jsou seznámeni s „Preventivním programem", upozorněni na některé informační zdroje (např. webové stránky www.msmt.cz, odrogach.cz, www.ztracenedite.cz, www.rodicovskalinka.cz…) a pravidelně se účastní vybraných vzdělávacích akreditovaných akcí. Další vzdělávání zaměřeno především na začínající pedagogy a pedagogy bez odborné kvalifikace. Intenzivní vzdělávací aktivity jsou směřovány k pracovníkům, kteří zajišťují činnost školního poradenského pracoviště – výchovný poradce, metodik prevence.

První stupeň základní školy

1. – 2. ročník

- zvyšování zdravého sebevědomí žáků
- zkoumání a uvědomování si vlastní osobnosti
- vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů
- nácvik vzájemné úcty, sebeúcty a důvěry
- rozvoj schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit problémy a konflikty
- rozvoj schopnosti klást otázky, umění vyjádřit svůj názor, umění říci „ne“
- bezpečně rozlišovat dobré a špatné
- komunikace probíhá na téma rodina a mezilidské vztahy, trávení volného času
- třídní učitel podporuje pozitivní aktivity u dětí

- zodpovídají třídní učitelé a ostatní vyučující

3. – 5. ročník

- pozitivní ovlivnění zdraví žáků, které je chápáno jako stav tělesné, duševní a sociální pohody
- prožívání sebe jako individuality, ale v kontextu s druhými lidmi, okolním světem, ochrana své identity, svého já
- osvojení si dovednosti řešit stres a k dodržování životosprávy
- schopnost pracovat v kolektivu
- uvědomění si co tělu prospívá
- posilování schopnosti vypořádat se s odmítnutím, zklamáním, selháním
- informace o škodlivosti některých látek – alkoholu, cigaret, drog
- komunikace na téma parta, přátelství
- vysvětlení rozdílu mezi šikanou a škádlením
- upozornění na nebezpečí na internetu

- zodpovídají třídní učitelé a ostatní vyučující

Druhý stupeň základní školy

Přechod na druhý stupeň základní školy přináší řadu změn a z nich vyplývajících zátěžových situací – změna třídního učitele, střídání vyučujících v jednotlivých předmětech, odchod některých spolužáků (víceletá gymnázia…) a zvýšené nároky na objem a strukturu učiva. V tomto věkovém období dochází k rozvoji pubertálního období s celou řadou fyzických a psychických proměn je obdobím nástupu rizikového chování

6. – 7. ročník

- vytváření a prohlubování vztahu důvěry mezi žáky a učiteli a mezi žáky navzájem
- stanovení pravidel soužití třídy
- formování skupiny, která je pro žáky bezpečným místem, která jim pomůže vyhnout se

rizikovému společensky nežádoucímu chování – šikanování, užívání alkoholu a drog, vzniku různých typů závislostí apod.

- hlubší vzájemné poznávání účastníků
- upevňování kolektivních vztahů s včasným podchycením nežádoucích projevů chování
- trénink obrany před manipulací, s uměním říci „ne“
- trénink odpovědnosti za vlastní rozhodnutí
- zvládání náročných fyzických duševních situací
- umění vyrovnat se s neúspěchem
- informace o škodlivosti kouření a alkoholu
- negativní vlivy návykových látek na rodinu a jednotlivce

- zodpovídají třídní učitelé a ostatní vyučující

8. ročník

- upevňování vztahů v komunitě vrstevníků
- rozvoj schopností přijímat svobodná a odpovědná rozhodnutí
- nácvik efektivní komunikace na základě vlastních prožitků
- nácvik řešení zátěžových situací
- zvýšení schopnosti odolávat nebezpečím, krizím, stresu, zátěžovým situacím (včetně odmítání alkoholu, drog, nikotinu, nevhodných způsobů chování)
- přehled životních rizik
- společenské vztahy (rasismus apod.,)
- modelové, projektové situace poskytující návody k řešení problémů
- negativní vlivy návykových látek na rodinu a jednotlivce

- zodpovídají třídní učitelé a ostatní vyučující

9. ročník

- mapování a fixace dosažených výsledků osobnostního a sociálního rozvoje
- žáci jsou plně informováni v oblasti drog a vědí, kde hledat odbornou pomoc
- orientace v trestní odpovědnost za přečiny a porušení zákonů
- nácvik modelových situací

V průběhu celého školního roku máme naplánovány besedy s pracovníky preventivně informační skupiny Policie ČR v Mostě a MěP v Mostě a dalšími organizacemi.

- zodpovídají třídní učitelé a ostatní vyučující

Pomocníci prevence: (zájmové útvary)

Školní časopis „Vykřičník“
Školní rozhlas
Školní parlament
Školní knihovna
Klub deskových her a logického myšlení

Programování v Minecraftu
Logopedický klub
Školní pěvecké sbory
Keramická dílna
Doučování českého jazyka, matematiky
NNTB
Schránka důvěry

Program proti šikanování

Charakteristika šikanování

Šikana je forma násilí (agrese), která ve škole ohrožuje naplňování zásad a cílů vzdělávání. Při jejím výskytu dochází k narušení pocitu bezpečí žáků a/nebo pedagogů. I při relativně malé intenzitě šikany může u žáků i pedagogů, kteří šikanou prošli, docházet k závažným psychickým traumatům.

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Realizovat se může i prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu (*podrobněji viz kapitola Rizikové chování ve školním prostředí*).

Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí (agrese), která ohrožuje naplňování zásad a cílů vzdělávání ve škole a školském zařízení (dále jen „škola“)
V místech jejího výskytu dochází ke ztrátě pocitu bezpečí žáků, který je nezbytný pro harmonický rozvoj osobnosti a efektivní výuku. Na rozdíl od jiných druhů násilí, se kterými se setkáváme ve školním prostředí, je šikana zvlášť zákeřná, protože často zůstává dlouho skrytá. Tak i při relativně malé intenzitě šikany může u jejích obětí docházet k závažným psychickým traumatům s dlouhodobými následky a k postupné deformaci vztahů v kolektivu.

Šikanování se ve své zárodečné formě vyskytuje prakticky na všech školách. Pocit bezpečí každého jedince a jeho začlenění do třídního kolektivu je základní podmínkou vytváření produktivního prostředí a dobrého sociálního klimatu třídy a školy. Všechny školy a školská zařízení mají povinnost předcházet všem náznakům násilí a šikanování. Šikanování v jakékoli formě a podobě nesmí být pracovníky školy akceptováno. Samotní pedagogičtí pracovníci nesmí svým jednáním s některými žáky a chováním vůči nim podněcovat zhoršování vztahů směřující k šikanování těchto žáků jejich spolužáky.

Projevy šikanování

Šikanování má ve svých projevech velice různou podobu. Mezi základní formy šikany patří:

- Verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana (součástí je i kyberšikana, děje se pomocí ICT technologií).
- Fyzická šikana, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti).
- Smíšená šikana, kombinace verbální a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.).

Podstatnou vlastností šikany je skrytost. Ta je dána tím, že často odhalení zejména pokročilé šikany brání z rozličných důvodů a pohnutek všichni účastníci vyšetřování včetně oběti.

Z tohoto důvodů je důležité umět rozpoznat přímé a nepřímé signály šikany.

Při vlastní diagnostice šikany je třeba zkoumat tento fenomén ze tří praktických pohledů - jako nemocné chování, závislost a poruchu vztahů ve skupině (podrobné informace viz metodické doporučení

<u>Podoby šikany</u>:

Přímá šikana může mít podobu fyzickou (např. bití, plivání, tahání za vlasy, nevhodné doteky apod.) nebo nefyzickou, tj. verbální (např. vulgární nadávky, sexuálně nevhodný jazyk, zraňující komentáře k rase, národnosti, etnicitě, náboženství nebo sexualitě, kruté a zraňující komentáře na osobní vzhled nebo povahu, výhružky, násilné a manipulativní příkazy.

<u>Příklady přímé šikany</u>:

- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.

Nepřímá šikana má za cíl způsobit emocionální a psychologické utrpení a poškodit sociální status oběti. Tato šikana je vykonávána způsobem, kdy útočník působí bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr ve skutečnosti nemá. Hlavní agresor k útoku často využívá prostředníka, neútočí přímo.

<u>Příklady nepřímé šikany</u>:

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- O přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený apod.

Specifickou podobou je šikana zaměřená na učitele *(podrobněji níže této kapitoly).*

Co šikanování není?

Za šikanování se nepovažuje škádlení a jednorázová agrese. U žáků se za šikanování nepovažuje škádlení nebo agrese, které nemá znaky šikanování, a kde chybí nepoměr sil.

Důsledky šikany

Šikana přináší různorodé následky, které bývají dlouhotrvající a negativně ovlivňují oběti i pachatele (a nejen je, ale i celý školní kolektiv). Oběti šikany mají vyšší riziko rozvoje duševních problémů a poruch v dospělosti. U zranitelných jedinců může šikana vést k depresivní poruše, sebevražedným myšlenkám, poruchám příjmu potravy, poruše osobnosti i psychotickým poruchám.

Rodiče žáků se doporučuje upozornit zejména na to, aby si všímali těchto možných příznaků šikanování:

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by se telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach. Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. „Nechte mě!“
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objeví výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě. Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

Odpovědnost školy

Škola či školské zařízení má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky. Školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí a žáků v průběhu všech vzdělávacích a

souvisejících aktivit, a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování.

Z tohoto důvodu musí pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předcházet, jeho projevy neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc.

Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

- dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství;
- dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí. Tato povinnost vyplývá ze školského zákona (§ 21 odst. 2 školského zákona, dle něhož mají zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků právo mj. na informace o průběhu a výsledcích vzdělávání dítěte či žáka a právo vyjadřovat se ke všem rozhodnutím týkajícím se podstatných záležitostí jejich vzdělávání). Skutečnost, že dítě někoho šikanovalo nebo bylo šikanováno, lze chápat jako významnou skutečnost, která v průběhu vzdělávání nastala;
- škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo (viz § 6, 7 a 10 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů); jedním z nástrojů, kterými může orgán sociálně právní ochrany dětí (dále OSPOD) řešit situaci ohroženého dítěte, je realizace případové konference, jejíž pravidla jsou vymezena v zákoně o sociálně právní ochraně dětí a návazných metodických dokumentech. Zástupce školy na ni může, ale nemusí být přizván.
- v případě šikany se jedná o všechny případy, které škola oznámila policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci a dále případy, které výše uvedeným nebyly oznámeny i přesto, že se stalo něco závažného, protože nebyl zákonný důvod. Trestné činy ve vztahu ke kyberšikaně.

Prevence šikanování

Základem prevence šikanování a násilí na školách je podpora pozitivních vzájemných vztahů mezi žáky (a mezi žáky a

učiteli). Školy a školská zařízení při efektivní realizaci prevence šikanování usilují o vytváření bezpečného prostředí a za tím účelem:

- podporují solidaritu a toleranci,
- podporují vědomí sounáležitosti
- posilují a vytváří podmínky pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy

- uplatňují spolupráci mezi dětmi a rozvíjí jejich vzájemný respekt

rozvíjí jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince. Za systémové aktivity školy v oblasti prevence šikanování a násilí odpovídají ředitelé škol a školských zařízení. Vychází přitom z komplexního pojetí preventivní strategie, která je ve smyslu *Metodického pokynu k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních* č. j. 20 006/2007-51 součástí Preventivního programu školy.

Pedagogičtí pracovníci vedou důsledně a systematicky žáky a studenty k osvojování norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech, respektujících identitu a individualitu žáka. Pomáhají rozvíjet pozitivní mezilidské vztahy a úctu k životu druhého člověka. Všichni pedagogičtí pracovníci by měli vnímat vztahy mezi žáky a atmosféru v třídních kolektivech, kde působí, jako nedílnou a velmi důležitou součást své práce. Důležité aktivity školy nelze spojovat jen s určitým vyučovacím předmětem nebo skupinou předmětů. Vztahy a chování pedagogických i nepedagogických pracovníků vůči sobě a vůči žákům, ovlivňují chování žáků. Ve školním řádu budou jasně stanovena pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení.

Za program proti šikanování zodpovídají vedení školy, metodička prevence, všichni zaměstnanci školy.

Cílem programu je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí. Důležité je zaměřit se na oblast komunikace a vztahů mezi žáky ve třídách, a to bez ohledu na to, zda tam k projevům šikany již došlo či ne.

Vytváření školního programu proti šikanování je dlouhodobý a trvalý proces. Určují ho dva znaky – celoškolní rozměr a zaměření na specifickou prevenci.

(a) Aby škola děti účinně chránila před šikanováním, zapojí všechny pedagogické pracovníky.

(b) Zaměření na specifickou prevenci vypovídá, že se program věnuje výhradně řešení šikany, a to prostřednictvím specifické primární prevence a prevence sekundární.

c) Obecná struktura 13 komponent ve školním programu proti šikanování má univerzální charakter a lze ji použít jako jednotící princip i pro ostatní rizikové chování, a tak vytvořit integrovaný, ucelený PP.

Podrobnější popis jednotlivých komponent naleznete v odborné literatuře: Kolář M. (2011). Nová cesta k léčbě šikany. Praha: Portál.

Postupy řešení šikanování

Škola ale musí být připravena i na situaci, kdy se přes všechna opatření šikana objeví. Pro takové případy má škola připravené postupy a tyto postupy má zpracované ve svém **krizovém plánu**, který je součástí Preventivního programu školy.

Metody vyšetřování šikanování:

- Pro vyšetřování počáteční šikany (se standardní formou) lze doporučit strategii v těchto pěti krocích:
  - Kontaktovat metodika prevence či výchovného poradce.
  - Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.
  - Nalezení vhodných svědků.
  - Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů).
  - Zajištění ochrany obětem.
  - Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.
- Pokročilá šikana s neobvyklou formou – výbuch skupinového násilí vůči oběti, tzv. třídního lynčování, vyžaduje následující postup:
  - Překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti.
  - Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
  - Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
  - Pokračující pomoc a podpora oběti.
  - Nahlášení policii.
  - Kontaktování rodičů oběti.
  - Vlastní vyšetřování.

Podrobněji v Příloze - č. 2 Postup při šetření šikany

- zodpovídají vedení školy, třídní učitelé, všichni zaměstnanci školy

V rámci první pomoci je nutné při pokročilých, brutálních a kriminálních šikanách spolupracovat s dalšími institucemi a orgány, a to zejména s pedagogicko-psychologickou poradnou, střediskem výchovné péče, orgánem sociálně právní ochrany dítěte, Policií ČR.

V případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat jí péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

Nápravná opatření

V případě potřeby je možné zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

Běžná výchovná opatření pro potrestání agresorů:

- Napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele, podmíněné vyloučení a vyloučení ze studia na střední škole.
- Snížení známky z chování.
- Převedení do jiné třídy.

- Individuální plán agresora.

Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina).

V mimořádných případech lze užít další opatření:

- Ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu.
- Ředitel školy podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.

Spolupráce s rodiči

Při nápravě šikanování je potřebná spolupráce vedení školy nebo školského zařízení, školního metodika prevence, výchovného poradce a dalších pedagogických pracovníků, jak s rodinou oběti, tak i s rodinou agresora. Při jednání s rodiči dbají pedagogičtí pracovníci na taktní přístup a zejména na zachování důvěrnosti informací.

Spolupráce se specializovanými institucemi

Při předcházení případům šikany a při jejich řešení je důležitá spolupráce vedení školy nebo školského zařízení, školního metodika prevence, výchovného poradce nebo zástupce školy s dalšími institucemi a orgány. Zejména:

- v resortu školství – s pedagogicko – psychologickými poradnami, středisky výchovné péče, speciálně pedagogickými centry,
- v resortu zdravotnictví – s pediatry a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie,
- v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence (možnost vstupovat do každého šetření, jednat s dalšími zainteresovanými stranami, s rodinou),

Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění), ředitel školy nebo školského zařízení oznámí tuto skutečnost Policii ČR.

Ředitel školy oznámí orgánu sociálně právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák spáchá trestný čin (provinění), popř. opakovaně páchá přestupky, ředitel školy zahájí spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dítěte bez zbytečného odkladu.

Ochrana dětí před šikanou v předškolním vzdělávání – přípravná třída

(1) Empirické zkušenosti potvrzují, že trápení se šikanou mají i tyto děti. Vyskytují se tam prvky šikany a spíše zárodečná stadia tohoto destruktivního fenoménu. Nicméně skrytá a neléčená počáteční šikana působí i zde velké škody a trápení, které zasáhnou děti, rodiče i pedagogy.

(2) Minimální požadavky na ochranu dětí před šikanou platí i zde. Po odborném a bezpečném rozkrytí šikany pedagog zvolí vhodný způsob nápravy. Lze uvažovat podle situace o několika metodách, které je dobré společně kombinovat:

- Rozhovor s dítětem, které ubližuje. Srozumitelně sdělíme dítěti, že porušilo stanovená pravidla. Samozřejmě, jakmile je to možné oceníme jeho zlepšení.
- Zavedení ochranného režimu oběti. V počátku pro jistotu nastavíme přísnější dozor. V některých komplikovanějších případech oběť a útočníka v rámci možností od sebe oddělíme. Není vhodné konfrontovat agresora s obětí.
- Práce se skupinou. Využijeme preventivní program, v němž děti získávají žádoucí vzory chování a zároveň se mohou „dotknout“ pocitů toho, komu je ubližováno. Vhodné jsou činnosti podporující spolupráci, při nichž nejsou vítězové a poražení. Využít se dají rovněž pohádky či příběhy a jejich dramatizace.
- Rozhovor s rodiči dítěte – agresora. Mluvíme s nimi, až tehdy když je situace zmapovaná. Důležitá je maximální snaha získat je pro spolupráci. Nejbezpečnější je, když rozhovor provede pracovník školy. Rozhovor rodičů oběti s rodiči agresora je velmi rizikový.

- zodpovídají všichni zaměstnanci školy

Šikana zaměřená na učitele

(1) Šikana zaměřená na učitele ze strany žáků musí být chápána jako celostní a multidimenzionální problém, který se týká všech členů školy. Neměla by být proto v žádném případě považována za individuální záležitost konkrétního pedagoga, kterou by si měl vyřešit sám.

(2) Šikana zaměřená na učitele je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel × žák) a žák/student se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele. Tato forma šikany je tedy charakteristická tím, že strana s nižším statusem a nižší mírou formálně přidělené moci ubližuje straně s vyšším statusem a formální autoritou.

(3) Šikana zaměřená na učitele se nejčastěji odehrává ve škole – ve třídách a na chodbách, nicméně může se odehrávat také mimo školu ve veřejných prostorách, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru.

(4) Je zapotřebí, aby škola vytvořila bezpečné prostředí a atmosféru důvěry, ve kterém bude tento druh rizika – šikana učitele – uznán a budou nastaveny mechanismy a postupy (krizový plán) k ochraně pedagogů a k účinné prevenci a řešení takového chování, se kterými budou všichni žáci, pedagogové a zákonní zástupci seznámeni.

(5) Agresivní chování s cílem ublížit učiteli ze strany vedení (nejčastěji jako bossing), kolegů (nejčastěji jako mobbing), podřízených kolegů (nejčastěji jako staffing), nebo šikana ze strany zákonných zástupců. Tyto formy šikany patří do pracovněprávní problematiky

 Prevence stojí na celoškolním přístupu, který akcentuje dobré sociální klima, připouští riziko výskytu šikany učitele ve škole, otevřeně takové chování odmítá a realizuje prevenci případně intervenci, pokud k výskytu dojde. Uvědomění si rizika a jeho deklarace může významně snížit rozvoj šikany.

 Škola má jasně stanovený způsob, jakým mají pedagogové podezření na šikanu své osoby nebo kolegy, nebo oznámení o šikaně podat, komu a jak s tím bude nakládáno.

 Problémy neřeší sám, ale ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm, případně s vedením školy.

Viz příloha: Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci řešení šikany ve školách a školských zařízeních

- zodpovídá vedení školy a ostatní zaměstnanci

11. Záškoláctví

Za záškoláctví je považována neomluvená absence žáka. Absenci žáka omlouvá pedagogický pracovník na základě písemné žádosti zákonného zástupce, vždy v souladu s pravidly školy, která musí být uvedena ve školním řádu.

- **Pravé záškoláctví** – žák se ve škole neukazuje, ale rodiče si myslí, že do školy chodí.
- **Záškoláctví s vědomím rodičů (jinak také tzv. skryté záškoláctví)** – na této formě se podílí několik typů rodičů, jejichž hlavními charakteristikami je buď odmítavý postoj ke škole nebo přílišná slabost ve vztahu k dítěti či závislosti na pomoci a podpoře dítěte v domácnosti.
- **Záškoláctví s klamáním rodičů** - existují děti, které dokážou přesvědčit rodiče o svých zdravotních obtížích, pro které nemohou jít do školy, a rodiče jim absenci omlouvají pro tyto zdravotní důvody. Tento typ záškoláctví je však obtížně rozlišitelný od záškoláctví s vědomím rodičů.
- **Útěky ze školy** – někdy se tomuto typu říká interní záškoláctví, kdy žáci do školy přijdou, nechají si zapsat přítomnost a během vyučování na několik hodin odejdou, přičemž

zůstávají v budově školy nebo ji na krátkou dobu opustí.

- **Odmítání školy** – některým typům žáků činí představa školní docházky psychické obtíže, např. v důsledku problémů ve škole souvisejících s obtížností učiva, při strachu ze šikany nebo výskytu školní fobie nebo deprese.

- zodpovídají vedení školy, metodička prevence, třídní učitelé, všichni zaměstnanci školy

Rizikové faktory

- povyšování žáka s mimořádnými vědomostmi a schopnostmi
- vysoký počet žáků ve třídě
- nedostatečná příprava učitele, přetěžování učitele
- odpor ke škole u dětí s menším nadáním (jsou kárány, trestány, či zesměšňovány)
- vysoké požadavky na žáka
- negativní citové zážitky spojené se slabým prospěchem, neschopností porozumění učivu a tím i zhoršené sociální postavení v kolektivu (porucha mezilidských vztahů)
- špatné přizpůsobení školnímu režimu
- nechuť ke školní práci
- projevy šikanování ve školách

osobnost pedagoga (nespravedlivé hodnocení žáků, lhostejnost k chování žáků, neřešení vážných situací, atd.)

Doporučený postup školy

a) První kontakt se zákonným zástupcem při absenci žáka

Při neomluvené absenci v rozsahu alespoň jedné vyučovací hodiny třídní učitel eviduje nepřítomnost a **vyčká**, zda zákonný zástupce žáka omluví a doloží důvody jeho nepřítomnosti ve vyučování do 3 kalendářních dnů od počátku nepřítomnosti.

Třídní učitel **upomíná** zákonného zástupce žáka k doložení důvodu nepřítomnosti žáka vhodným způsobem.

Třídní učitel **kontaktuje** zákonného zástupce a informuje jej o absenci žáka.

Písemná pozvánka k osobnímu jednání

Nedaří-li se kontaktovat zákonného zástupce žáka, následuje písemná pozvánka k osobnímu setkání zákonných zástupců s třídním učitelem, a to v následujícím sledu, pokud zákonný zástupce nereaguje:

- **neformální** – pozvánka k osobnímu setkání s třídním učitelem za účelem konzultace (např. prostřednictvím e-mailu nebo jinak doručenou pozvánkou)
- **formální, doporučeným dopisem**
- **formální, doporučeným dopisem s doručenkou** (doručenky jsou součástí záznamu o přijatých opatřeních), kdy je pozvánka k osobnímu setkání doplněna poučením o opatřeních, k nimž bude nutno přistoupit, nepodaří-li se navázat spolupráci se zákonnými

zástupci.

Schůzka zákonných zástupců žáka s třídním učitelem

Podpis Individuálního výchovného

O neomluvené i zvýšené omluvené nepřítomnosti žáků informuje třídní učitel výchovného poradce, který tyto údaje vyhodnocuje.

* **do součtu 10 vyučovacích hodin – třídní učitel** pozve zákonného zástupce doporučeným dopisem – forma pohovoru

* **víc než 10 neomluvených hodin** - svolává ředitel školy školní výchovnou komisi. Podle závažnosti absence žáka se jí účastní: ředitel školy, zákonný zástupce, třídní učitel, výchovný poradce, zástupce orgánu sociálně-právní ochrany dětí, školní metodik prevence, zástupce rady školy, popř. další odborníci. O průběhu a závěrech jednání se provede zápis, který zúčastnění podepíší.

* V případě, že neomluvená nepřítomnost žáka **přesáhne 25 hodin,** zasílá škola oznámení o zanedbání školní docházky s náležitou dokumentací orgánu sociálně právní ochrany dětí.

- zodpovídá vedení školy, metodička prevence, třídní učitel

Rizikové chování ve školním prostředí

A. Kyberšikana

Kyberšikana je forma agrese, která se uplatňuje vůči jedinci či skupině osob s použitím informačních a komunikačních technologií (počítačů, tabletů, mobilních telefonů a dalších moderních komunikačních nástrojů), a ke které dochází opakovaně, ať už ze strany původního agresora či dalších osob - tzv. sekundárních útočníků (např. opakované sdílení nahrávky, opakované komentování apod.).

Oproti formám klasické šikany, má kyberšikana mnohem větší dosah. Agresor může provést útok kdykoli a kdekoli, může být anonymní, skrytý za přezdívkou.

U kyberšikany je obtížné:

- **zajistit rychlou ochranu oběti**
- **zajistit dostatečný počet svědků**
- **vystopovat útočníka**

Základní formy kyberšikany:

- **Kyberšikana přímá – agresor útočí na oběť přímo**
- **Kyberšikana nepřímá – agresor k útoku využívá jinou osobu**

Mezi kyberšikanu řadíme projevy tradiční psychické šikany posílené využitím ICT

Dehonestování (ponižování, nadávání, urážení) v on-line prostředí.

Vyhrožování a zastrašování v on-line prostředí.

Vydírání v on-line prostředí.

Očerňování (pomlouvání) v on-line prostředí.

Mezi typické formy kyberšikany také patří:

Publikování ponižujících videozáznamů, audiozáznamů nebo fotografií

Ponižování a pomlouvání (denigration)

Krádež identity (impersonation) a její zneužití

Ztrapňování pomocí falešných profilů

Provokování a napadání uživatelů v online komunikaci (flaming/bashing)

Zveřejňování cizích tajemství s cílem poškodit oběť (trickery/outing)

Vyloučení z virtuální komunity (exclusion)

Obtěžování (harassment)

Specifické formy kyberšikany spojené s hraním on-line her

Happy slapping (v *překladu* „zábavné fackování“)

Kyberstalking (pronásledování ve spojení s využitím informačních komunikačních technologií)
Webcam trolling (zneužívání webkamer pro manipulaci uživatelů internetu prostřednictvím podvržených videozáznamů)

Strategické dokumenty školy vztahující se k prevenci rizikového chování:

- Vnitřní řád školského zařízení, školní řád
- Školní preventivní strategie
- Preventivní program školy (dříve Minimální preventivní program)
- Krizové plány
- **Vhodný postup pro oběť kyberšikany:**

- **Zachovat klid**
- **Uschovat si důkazy**
- **Ukončit komunikaci s pachatelem**

- **Blokovat pachatele**
- **Identifikovat pachatele**
- **Oznámit útok dospělým**
- **Nebát se vyhledat pomoc u specialistů**

- zodpovídá vedení školy, třídní učitelé a ostatní zaměstnanci školy

Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

- Dojde-li k šikaně/kyberšikaně **v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost** tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí.

- Škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný, nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo.

- Dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR

- zodpovídá vedení školy

Škola **nemůže** udělovat kázeňské tresty, popř. snížené známky z chování za činnost, která se **nestala** během vyučování nebo v rámci akcí organizovaných a zajištěných školou, kde učitel vykonává nad žáky dohled

B. Vandalismus

Vandalismus patří mezi jevy rizikové, škodlivé a jdoucí proti stávajícím společenským normám.

Jako **vandalismus** se označuje svévolné poškozování a ničení veřejného i soukromého majetku či podobných statků, které nepřinášejí pachateli žádné materiální obohacení a pro které pachatel zpravidla nemá žádný motiv.

Ve škole se jedná nejčastěji o poškozování školního majetku či věcí spolužáků.

Druhy vandalismu:

- hrabivý – např. rozbíjení automatů – cíl získat vhozené mince;
- taktický – cílem je upoutat pozornost;
- ideologický – upozornit na vlastní postoje nebo požadavky;
- mstivý – má podobu odplaty za skutečnou nebo domnělou křivdu,
- odplata za něco (např. žák ničí majetek školy jako pomstu za chování učitele nebo špatnou známku);
- hravý – např. sázka o to, kdo rozbije více oken, pouličních lamp apod.;
- zlostný – jako výraz zloby nebo závisti (např. ničení drahých aut).

Rizikové faktory

- nezdravé školní klima
- výchovné styly a osobnost učitele
- nedodržování pravidel
- nerozvíjení individuálních schopností
- bagatelizace ze strany učitele
- orientace na výkon
- demoralizování
- zastrašování
- zanedbávání vývojových potřeb žáků

Ochranné faktory

- zdravé školní klima
- dobré vztahy s učiteli
- výchovné styly učitele
- srozumitelná pravidla
- participace žáků a rodičů
- rozvoj individuálních schopností

Praktická východiska vzniku rizikového chování:

* fyzický dohled nad žáky

* komunikace se žáky

* vytváření vhodného klimatu ve škole, třídě

* zakotvení podmínek zacházení se školním majetkem

* průběžná prevence během celého školního roku

V případě vandalismu páchaném na půdě školy vyrozumíme:

- zákonné zástupce (vždy u nezletilých žáků);
- při odmítnutí spolupráce rodičů, zákonných zástupců nebo při opakovaném vandalismu vyrozumět OSPOD;
- pokud nedojde ke smíru – náhrada vzniklé škody, ohlásit věc Policii ČR (do 5 000 Kč řešeno jako přestupek, nad 5 000 Kč řešeno jako trestný čin);
- při každém vandalském činu podávat vždy objektivní informace pedagogickému sboru a rodičům
- při opakovaném vandalismu stejným žákem oslovit pedagogicko-psychologické poradenství nebo střediska výchovné péče (souhlas rodičů, zákonných zástupců u nezletilých žáků)

- zodpovídá vedení školy, třídní učitel, ostatní zaměstnanci školy

C. Tabák

- Závislost na tabáku je nejčastější ve formě cigaret, v poslední době vodních dýmek. Méně časté jsou u nás dýmky a doutníky či jiné exotické formy. Návykovou drogou je nikotin. Jedná se o **samostatnou nemoc – číslo diagnózy F 17.2**, poruchy duševní a poruchy chování způsobené užíváním tabáku.

Obecně se tabák **kouří nebo konzumuje rovněž bez spalování – bezdýmý (smokeless)**. Bezdýmý tabák může být aplikován do nosu (šňupací) nebo do úst (porcovaný tabák = snus nebo tabák žvýkací). Existují také elektronická zařízení určená k inhalování – elektronické cigarety či zahřívaný tabák, tzv. „heets“ nebo „heat-not-nurn“.

Jedinou návykovou látkou v tabáku je nikotin, je to droga dokonce návykovější než například heroin.

- na půdě školy zodpovídají všichni zaměstnanci

<u>Užívání tabákových výrobků u dětí:</u>

1. Experimentování – iniciační pokusy o užívání tabáku, první experimenty
2. Příležitostné užívání – méně než 1 cigareta týdně
3. Pravidelné užívání – alespoň 1 cigareta týdně
4. Denní užívání – alespoň 1 cigareta denně

<u>Rizikové faktory ve vztahu k užívání tabáku:</u>

- *Přítomnost jiného rizikového chování*
- *Užívání jiných návykových látek*
- *Duševní onemocnění*
- *Kolektiv vrstevníků užívajících tabák*
- *Kuřácká domácnost*
- *Kouření rodičů a/nebo sourozenců*
- *Absence rodičovské kontroly a podpory*
- *Snadná dostupnost tabákových výrobků*
- *Sociální normy podporující užívání tabáku*
- *Nedostatečná informovanost o rizikovosti užívání tabáku*

- *Nízká cena tabákových výrobků*
- *Rozšířená reklama na tabákové výrobky*
- *Neúspěch ve studiu*
- *Nízký socioekonomický status*

Specializované služby pro kuřáky tabáku:

Národní linka pro odvykání kouření

800 350 000

https://www.bezcigaret.cz/

Adiktologické ambulance pro děti a dorost a další organizace zaměřené na poradenství a léčbu v oblasti závislostí a na primární prevenci

https://www.drogy-info.cz/mapa-pomoci/

Certifikované lékárny

http://www.lekarnici.cz/Pro-verejnost/Odborne-poradenstvi-v-lekarnach.aspx

Centra pro závislé na tabáku

http://www.slzt.cz/centra-lecby

Kompletní informace viz:

http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny

Legislativní rámec:

Tzv. protikuřácký **zákon č. 65/2017 Sb. (zákon o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek**) definuje, co je tabákový výrobek, kuřácká pomůcka, bylinný výrobek (a to i v případě, že neobsahuje tabák) určený ke kouření a elektronická cigareta. **Zakazuje prodej i užívání tabákových výrobků** a ostatních výše uvedených výrobků (včetně elektronických cigaret a jakýchkoliv jejich součástí) **ve škole a školském zařízení**.

Škola (tj. vchody do budovy školy a školského zařízení) je označen grafickými značkami s nápisem „kouření zakázáno“ včetně textu o zákazu používání elektronických cigaret. Rozměr a vizuální podobu grafické značky stanovuje zákon č. 65/2017 Sb.

Všeobecná specifická primární prevence je cílena na celé třídní kolektivy. Existuje strukturovaný rozhovor v **5 krocích** – tzv. **krátká intervence 5 P** (*ptát se, pojmenovat rizika, podpořit motivaci, předat kontakt, plánovat další setkání*).

V případě zjištění kouření u dětí a žáků v areálu školy a školských zařízení nebo na mimoškolní akci v rámci plnění školní docházky je třeba informovat pedagogického pracovníka, který následně zpraví zákonné zástupce. Porušení školního řádu řeší odpovědný pedagogický pracovník.

Pedagogický pracovník (třídní učitel, vychovatel, školní metodik prevence) podle závažnosti situace intervenuje nejprve u daného dítěte (informuje o porušení školního řádu, případně udělí výchovná opatření, sdělí žákovi konkrétní rizika, předá relevantní informace a motivuje k nekouření), následně se obrátí na rodiče.

Pokud rodiče užívání tabáku u dítěte dlouhodobě nereflektují a opakovaně s pedagogickým pracovníkem/školou nespolupracují, je možné v krajním případě kontaktovat Orgán sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD).

D. Netolismus

Termínem netolismus označujeme závislost (závislostní chování či závislost na procesu) na tzv. virtuálních drogách. Mezi ně patří zejména:

- počítačové hry,
- sociální sítě,
- internetové služby (různé formy chatu),
- virální videa,
- mobilní telefony,
- televize aj.

K příznakům netolismu patří:

- méně vykonané práce,
- pocit prázdnoty, když není člověk u počítače,
- ztráta kontroly nad časem stráveným u počítače,
- brzké vstávání k počítači nebo ponocování u počítače,
- rostoucí nervozita a neklid, když člověk delší dobu nemůže hrát,
- přemýšlení o počítači, když ho člověk zrovna nepoužívá,
- kradení peněz na nákup her,
- stále více a více času potřebného k uspokojení ze hry,
- zkreslování, zatajování informací o své závislosti,
- hraní kvůli úniku od osobních problémů,
- narušené vztahy s rodinou,
- zanedbávání učení,
- opouštění dřívějších zájmů a přátel,
- zhoršující se školní výsledky.

http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny

E. Sebepoškozování

Sebepoškozování (automutilace, selfharm) je komplexní autoagresivní chování, které na rozdíl od sebevraždy nemá fatální následky a které lze nejlépe chápat jako nezralou, maladaptivní odpověď na akutní anebo chronický stres, nezvladatelné emoce či myšlenkové pochody.

Existují různé způsoby sebepoškozování (dále také jako SP) s rozdílnou závažností poškození. Nejčastěji pozorovaným sebepoškozujícím (automutilačním) chováním je

- řezání (žiletkou, střepem atd.)
- pálení kůže.

Jinými formami jsou

- škrábání a píchání jehlou,
- rozrušování hojících se ran,
- značkování rozpáleným kovem nebo například značkovací pistolí,
- obrušování popálené kůže,
- kousání, údery, nárazy,
- dloubání, tahání kůže a vlasů/ochlupení a další.

- na půdě školy zodpovídají všichni zaměstnanci

Sebepoškozování se může týkat kterékoliv části těla, nejčastějším místem poškození však bývají ruce, zápěstí a stehna.

http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny

F. Nová náboženská hnutí

Za rizikové považujeme především skupiny řazené ke kultům a sektám:

- Společenství svědků Jehovových (jehovisté).

- Církev Ježíše Krista Svatých posledních dní (mormoni).

- Společenství Ducha Svatého pro sjednocení světového křesťanstva (Církev sjednocení; moonisté).

- Scientologická církev (scientologie).

- Satanismus.

http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny

G. Rizikové sexuální chování

Rizikové sexuální chování může negativně ovlivňovat jedince, který se ho dopouští, a to jak v čase, kdy se odehrává, tak i v budoucnosti. Následně se může projevit ve vývoji psychiky. K rizikovému sexuálnímu chování patří předčasný začátek pohlavního života (do této skupiny řadíme také zvýšenou konzumaci pornografie před 15. rokem života), vysoká frekvence pohlavních styků, náhodné známosti, promiskuita. **U chlapců může docházet k nárůstu fyzické agrese, u dívek spíš k sebepoškozování**.

Na riziko sexuálního rizikového chování nás může upozornit tzv. **„triáda symptomů“**: noční pomočování i po dvanáctém roce života, krutost ke zvířatům a žhářství.

- na půdě školy zodpovídají všichni zaměstnanci

http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny

H. Příslušnost k subkulturám

Subkultury jsou přirozenou součástí života dospívajících, inklinace k nim se tedy začíná výrazně projevovat od cca 13. roku života. V rámci psychického vývoje tato příslušnost představuje důležitou součást přechodu mezi dětstvím a dospělostí. Umožňuje dospívajícímu především odpoutat se od pasivního následování hodnot rodičů a autorit, vytváří předpoklad pro budoucí tvorbu vlastní identity v rámci společnosti.

- Anarchismus

- Emo

- Gothic/Witch

- Hip hop, Punk

- Skinheads

- Ska/Reggae

- RPG komunity / síťové PC hry

http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny

I. Domácí násilí

Domácí násilí řadíme mezi typy rizikového chování, které mohou ohrozit zdravý vývoj žáků a mít nepřímé dopady do chování žáků. Má negativní vliv na harmonický vývoj dětí a mladistvých zejména v oblasti emocionální, vztahové, může ohrozit i zdravý tělesný vývoj. Rodina, v níž se odehrává domácí násilí, představuje **rizikové prostředí**.

Není úlohou pedagoga, usuzovat na domácí násilí na základě svých pocitů, vyvozovat je z chování a projevů dítěte. Pedagog je však povinen jednat v okamžiku, kdy se mu například dítě svěří, či pokud zaznamená dlouhodobé nezpochybnitelné známky násilí páchaném na dítěti.

Situaci nemůže řešit pedagog sám, ale **vždy s dalšími odborníky.** Pokud se ukáže, že je dítě obětí domácího násilí, které splňuje skutkovou podstatu trestného činu, je **zaměstnanec školy povinen tuto skutečnost oznámit Policii ČR a OSPOD.**

http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny

J. Hazardní hry

Jako **hazardní hraní** či **hráčství** lze označit jakékoliv jednání, které vyžaduje nevratné investice (peníze nebo jinou hodnotu) s vidinou zisku založeného na náhodě nebo nejistém výsledku.

Poměrně novým a častým jevem u mladých lidí je **on-line hazardní hra**.

Škodlivé (též problémové) hráčství lze charakterizovat jako jakýkoliv druh opakovaného hraní hazardních her jedincem, které způsobuje nebo zhoršuje negativní důsledky, jako jsou finanční problémy a dluhy, rozvoj závislosti, problémy ve vztazích, ale i problémy fyzického a duševního zdraví.

Možné příznaky hazardního hraní u žáka a související problémy:

chlubení se hrou a výhrami, používání hráčského slangu, lhaní, utrácení peněz, záškoláctví, změny nálad, výbušnost, popudlivost….

Škola může zamezit zejména on-line hazardním aktivitám tím, že se naučí účinně blokovat hazardní servery na své internetové síti (počítačové učebny, wifi). **Zabezpečený internet** na škole a jasná **pravidla pro používání informačních technologií** (například chytrých mobilních telefonů či tabletů atp.) žáky i zaměstnanci jsou základem pro předcházení problémů.

http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny

K. PAS (Poruchy autistického spektra)

Dodržování pravidel prevence vzniku problémových situací týkajících se žáků s PAS.

Charakteristika poruch autistického spektra

Poruchy autistického spektra jsou skupinou poruch, které se diagnostikují

na základě projevů chování (dětský autismus, atypický autismus, Rettův syndrom, Aspergerův syndrom…..). Stupeň závažnosti poruch bývá různý, typická je také značná variabilita projevů.

Specifika v chování žáků s poruchou autistického spektra

Chování a jednání žáků s PAS ovlivňuje především odlišné vnímání, porozumění a sociální komunikaci. Chování a projevy jsou u každého žáka značně různorodé. Znalost a respekt

k přecitlivělosti žáka jsou nezbytným prvkem prevence vzniku nežádoucího nebo až afektivního chování. Je nezbytné předvídat situace, kdy může s konkrétním podnětem přijít do styku.

Příčiny projevů RCH

Tyto projevy nastanou z důvodu nepochopení současné potřeby žáka. Jeho reakcí může být vzdorovité, stereotypní či agresivní chování, sebepoškozování….

Pravidla předcházení RCH

Je nutné dodržovat tato pravidla:

* pravidlo přesnosti, jasnosti, instrukcí a zajištění předvídatelnosti

* pravidlo jasné a konkrétní motivace

* pravidlo vyšší míry tolerance

* pravidlo důslednosti v přístupu

* vyšší míra vizuální podpory

* nadstandartní řešení obtíží s pozorností

* vyšší míra vysvětlování sociálně komunikačních pravidel a situací, vyšší míra pomoci v některých situacích, které vyžadují praktický úsudek

* možnost odpočinku, relaxace

- zodpovídají všichni zaměstnanci školy

Spolupráce škola – rodič – odborní pracovníci

Platí zde obecné pravidlo nutné úzké spolupráce mezi školou, rodiči a školským poradenským zařízením. Je důležitý rovnocenným, partnerský vztah školy a rodičů, založený na důvěře a osvobozený od vzájemného zpochybňování kompetence rodičů.

Ředitel školy určí pdg. pracovníka, který bude odpovídat za spolupráci se šk. poradenským zařízením. Tento pracovník seznámí s obecnými specifiky diagnózy PAS a zásadami pro předcházení rizikových projevů RPCH pracovníky školy, kteří budou se žákem v kontaktu. Úzce spolupracuje s TU, asistentem pedagoga a ŠMP. TU spolupracuje se zákonnými zástupci žáka a pravidelně je informuje o průběhu vzdělávání.

- zodpovídá vedení školy a všichni zaměstnanci

L. Alkohol

Alkohol je návyková látka s tlumivými účinky na centrální nervový systém, která ale působí komplexně v podstatě na všechny orgánové soustavy.

Závislost na alkoholu je závažná psychiatrická porucha se specifickými příznaky.

Rizikové faktory:

- *rodina*
- *komunita*
- *vrstevníci*
- *osobnost*
- *jedinec*

Odborná pomoc:

Adiktologické ambulance pro děti a dospívající jsou dosud zřízeny pouze v několika krajích:

Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze (Praha)

Prev-Centrum, z.ú. (Praha)

Sananim, z.ú. (Praha)

Zařízení sociální intervence (Kladno)

DRUG-OUT Klub, z.s. (Ústí nad Labem)

Pokud nejsou dětské adiktologické ambulance v dosahu, lze se obracet na organizace zabývající se prevencí rizikového chování, léčbou poruch způsobených užíváním drog a snižováním rizik užívání, jejichž aktuální adresář je na Mapě pomoci Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti https://www.drogy-info.cz/mapa-pomoci nebo v Seznamu certifikovaných poskytovatelů programů primární prevence http://www.nuv.cz/t/pracoviste-pro-certifikace . Krajští (nebo místní) protidrogoví koordinátoři (pokud je jejich funkce zřízena) by zároveň měli mít aktuální přehled o dostupných službách v daném regionu.

Lůžková detoxifikace určená pro děti je v celé ČR pouze jediná:

Dětské a dorostové detoxikační centrum, Nemocnice Milosrdných sester sv. K. Boromejského (Praha)

Poradna pro rodiče Sananim, z.ú. (Praha)

Svépomocné weby:

http://www.drogovaporadna.cz/

https://www.prevcentrum.cz/nase-sluzby/webova-poradna/

http://poradna.adiktologie.cz/

http://kratke-intervence.info/

https://www.drogy-info.cz/

Legislativní rámec:

Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů, je základním zákonem, který upravuje nakládání a konzumaci alkoholu. V § 2 písm. f tohoto zákona je přehledná a jasná definice **alkoholického nápoje** – jedná se o jakýkoli nápoj obsahující více než 0,5 % objemových etanolu (nealkoholické pivo je tedy ve smyslu tohoto ustanovení nealkoholickým nápojem). Zákon dále v § 11 jasně vymezuje zákaz a omezení prodeje a podávání alkoholických nápojů ve škole a školských zařízeních.

Všeobecná specifická primární prevence je cílena na celé třídní kolektivy. Cílem primární prevence je předcházet a redukovat míru rizik spojených s užíváním alkoholu.

Doporučení pro realizaci primární prevence:

Žáci by měli dostávat informace o alkoholu, jeho povaze, účincích a rizicích **přiměřeně věku, zkušenostem a postojům** k jeho užívání.

Jestliže si žák **přinesl do školy alkohol** a jde o porušení školního řádu, škola má postupovat podle § 31 zákona č. 561/2004 Sb. (školský zákon).

V případě nezletilého žáka spolupracujeme s rodiči (zákonnými zástupci dítěte. Je vhodné zjistit, od koho žák alkohol získal. Pokud žák uvede, že alkohol zakoupil v obchodě, je namístě vyrozumět Policii ČR nebo obecní policii o tom, že dochází k prodeji alkoholu dětem, aby bylo provedeno šetření.

M. Návykové látky

Jako návykové látky označujeme chemické látky primárně působící na centrálně nervovou soustavu, kde mění mozkové funkce a způsobují dočasné změny ve vnímání, náladě, vědomí a chování.

Návykové látky:

- Alkohol (*viz kapitola 12 – L*)
- Tabák (*viz kapitola 12 – C*)
- Konopné drogy
- Těkavé látky
- Stimulační látky – nejznámější pervitin a kokain
- Opioidy
- Halucinogeny
- Zneužívání léků

- Nové syntetické drogy – extáze

Rizikové faktory pro užívání návykových látek podle vývojových období:

- prenatální
- perinatální
- střední dětství
- adolescence
- raná dospělost

Síť partnerů, spolupráce v komunitě a kraji:

- školy a školská poradenská zařízení (pedagogicko-psychologické poradny, speciálně pedagogická centra)
- střediska výchovné péče
- orgány sociálně-právní ochrany dětí
- zdravotnická zařízení
- adiktologické ambulance pro děti a dorost a další organizace zaměřené na poradenství a léčbu v oblasti závislostí a na primární prevenci (https://www.drogy-info.cz/mapa-pomoci/)
- policie
- úřady – kraje, obce (protidrogoví koordinátoři, krajští školští koordinátoři prevence, koordinátoři prevence kriminality aj.)
- výzkumné instituce
- centra pro mladistvé (např. nízkoprahová zařízení pro děti a mládež)
- náboženská centra

Legislativní rámec:

- zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů;

- vyhlášku č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů;
- úmluvu o právech dítěte č. 104/1991 Sb., sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí;
- nařízení vlády č. 455/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku;
- nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, ve znění pozdějších předpisů;
- stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu Tpjn 301/2013 ze dne 13. 3. 2014.

Prevence:

- Podpora zdravého životního stylu
- Podpora sebedůvěry, vlastní aktivity a různorodých zájmů
- Živé interaktivní učení, podpora zájmu a zvědavosti vhodnými zábavnými metodami
- Využívání vhodných vzorů chování u druhých lidí, pokud možno z blízkého okolí dítěte
- Otevřená hodnotově orientovaná diskuse
- Zapojení do života místní komunity

Příznaky užívání návykových látek:

- náhlá změna osobnosti
- změny nálad
- změny ve fyzickém vzhledu
- změna výkonu ve škole
- zvýšená potřeba peněz

Doporučené postupy pro školy a školská zařízení:

(1) Vytvořit podmínky pro předcházení výskytu případů užívání návykových látek v prostorách školy v době školního vyučování, včetně všech školních akcí i mimoškolní činnosti.

(2) Zajistit ochranu zdraví žáků před škodlivými účinky návykových látek v prostorách školy v době školního vyučování, včetně veškerých školních akcí.

(3) Školním řádem školy a vnitřním řádem školského zařízení (dále jen „školní řád“) jasně vymezit zákaz užívání návykových látek ve škole, jejich vnášení do školy.

(4) Poskytovat žákům a zákonným zástupcům nezletilých žáků nezbytné relevantní informace.

(5) Poskytovat žákům věcné a pravdivé informace o návykových látkách formou, která je přiměřená jejich rozumovému a osobnostnímu vývoji.

(6) Působit preventivně na žáky v oblasti užívání návykových látek.

(7) Do veškerých poučení o ochraně zdraví zakotvit informace o rizicích užívání návykových látek a zákazu jejich užívání při všech činnostech souvisejících se školními aktivitami.

(8) Poskytovat žákům, kteří mají s užíváním návykových látek problémy, jakož i zákonným zástupcům nezletilých žáků, informace o pomáhajících institucích a možnostech řešení situace.

(9) Při řešení případů souvisejících s užíváním návykových látek, jejich vnášením nebo distribucí je třeba spolupracovat s dalšími zainteresovanými institucemi a orgány – externími subjekty realizujícími primárně preventivní programy, školskými poradenskými zařízeními, Policií ČR, orgány sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD) apod.

(10) V případě externích subjektů realizujících preventivní programy ve školách a školských zařízeních preferovat programy, jejichž odborná způsobilost byla ověřena nebo certifikována a efektivita programů je vyhodnocována.

(11) V případech, které stanoví zákonné předpisy, plnit ohlašovací povinnost směrem k orgánům činným v trestním řízení, orgánům sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností a zákonným zástupcům nezletilého žáka.

Oznamovací povinnost podle § 367 tr. zákoníku se z hlediska trestního práva vztahuje pouze na tzv. distribuci NL.

Konzumace NL ve škole:

(1) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci NL v prostorách školy a školského zařízení nebo v době školního vyučování či v rámci akcí pořádaných školou, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.

(2) Návykovou látku je třeba žákovi odebrat za přítomnosti další osoby a zamezí další konzumaci látky. Návykovou látku bezpečně zajistí.

(3) V případě, kdy je žák pod vlivem NL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou předlékařskou první pomoc a volá rychlou záchrannou službu a Policii ČR, pokud ji nevolala již dříve.

(4) Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník vyrozuměním zákonných zástupců. V případě, že zákonné zástupce nelze sehnat nebo si odmítnou pro žáka přijet, je nutné požádat o součinnost Policii ČR a OSPOD.

(5) Současně škola za podmínek stanovených v § 6 zák. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.

(6) Školní metodik prevence poskytne žákovi a jeho zákonným zástupcům základní informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.

(7) Z konzumace NL ve škole je třeba vyvodit opatření stanovené školním řádem. (10) Prokázané navádění jiných žáků k užívání NL je považováno rovněž za velmi rizikové a může naplňovat podezření z trestného činu. Nevztahuje se na něj ale oznamovací povinnost podle trestního zákoníku.

Distribuce NL ve škole

Distribuce NL je v České republice považována za protiprávní jednání splňující znaky trestného činu.

Přechovávání NL ve škole

Přechovávání NL je vždy protiprávním jednáním.

Internetové portály

http://www.prevence-info.cz

http://www.drogy-info.cz/

http://www.adiktologie.cz/

http://www.emcdda.europa.eu/topics/prevention_en

https://www.drugabuse.gov/related-topics/prevention

http://www.nuv.cz/t/pprch

http://www.policie.cz/narodni-protidrogova-centrala-skpv.aspx

V Mostě 14. 10. 2022

Schválil: ředitel školy

Ing. Blažej Grznár

Zpracovala: školní metodička prevence

Mgr. Irena Fleissnerová